

Asia: VN/33943/2025

Hallituksen esityksen luonnos laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena)

Lausunnonantajan lausunto

Yleinen näkemyksenne esityksestä sekä tiivistelmä lausuntonne pääkohdista

Insinööriliitto suhtautuu esitykseen kielteisesti ja katsoo, että se ei ole tarkoituksenmukainen tapa kehittää ammattikorkeakoulutusta tai vastata työelämän osaamistarpeisiin. Liiton näkemyksen mukaan esitys muuttaisi perustavanlaatuisesti ammattikorkeakoulutusta tuomalla tutkintoon pääsyyn vaihtoehdon, jossa keskeiseksi kriteeriksi muodostuu maksukyky eikä osoitettu osaaminen.

Insinööriliitto korostaa, että ammattikorkeakoulutuksen tulisi perustua työelämälähtöiseen, ohjattuun ja riittävästi resursoituun koulutukseen, jossa opiskelijavalinnalla varmistetaan riittävä osaamis pohja. Esitys toisi järjestelmään maksullisen rinnakkaisreitit, jonka vaikutuksia koulutuksen laatuun, opiskelijoiden opintojen etenemiseen ja keskeyttämisriskeihin ei ole riittävästi arvioitu.

Liiton näkemyksen mukaan esitys ei myöskään ratkaise sille asetettuja tavoitteita. Se ei todennäköisesti lisää uusien korkeakoulutettujen määrää, sillä maksut olisivat hyvin korkeat. Samalla esitys ei purkaisi hakijasumaa.

Insinööriliitto pitää ongelmallisena esityksen vaikutuksia avoimen ammattikorkeakoulun nykyiseen rooliin. Avoin AMK toimii jo nyt keskeisenä väylänä tutkinto-opintoihin ja osaamisen kehittämiseen. Esityksen myötä sen tehtävä voi vääristyä kohti maksullista tutkintomallia, mikä voi heikentää nykyistä saavutettavaa ja joustavaa tarjontaa.

Lisäksi liitto korostaa, että esitys lisäisi merkittävästi ammattikorkeakoulujen hallinnollista ja pedagogista kuormitusta. Esityksessä ei ole riittävästi arvioitu työelämälähtöisiin tutkintoihin

sisältyvien harjoittelujen, projektien ja ohjauksen toteutumista avoimessa koulutuksessa. Samalla niin sanottu heikentämiskiello on käytännössä vaikeasti toteutettava, koska maksullisen ja maksuttoman koulutuksen resurssit ovat väistämättä yhteisiä.

Kokonaisuutena Insinööriliitto katsoo, että esitys sisältää merkittäviä riskejä koulutuksen yhdenvertaisuudelle, laadulle ja ammattikorkeakoulujen toimintaedellytyksille. Liitto ei pidä esitystä tarkoituksenmukaisena eikä kannatettavana nykyisessä muodossaan.

Maksuton tutkintokoulutus on laajasti hyväksytty toimintatapa Suomessa. On erittäin ongelmallista, että tällaista esitystä viedään eteenpäin ilman laajempaa yhteiskunnallista keskustelua.

Näkemyksenne esityksen tavoitteista

Insinööriliitto pitää tavoitteita koulutustason nostamisesta ja jatkuvan oppimisen vahvistamisesta kannatettavina, mutta katsoo, että esitetyt keinot eivät tue näiden tavoitteiden saavuttamista.

Näkemyksenne avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävän tutkintokoulutuksen järjestämistä koskevista ehdotuksista (1. lakiehdotuksen 7 § ja 8 c § sekä 2. lakiehdotuksen 10 § ja 12 c §). Onko ehdotetussa sääntelyssä muutos- tai täsmennystarpeita?

Insinööriliitto katsoo, että ehdotettu sääntely on epäselvää ja käytännössä vaikeasti toteutettavaa, erityisesti opiskelijavalinnan puuttumisen ja heikentämiskiellon osalta.

Näkemyksenne opiskelupaikkojen varaamiseen (ensikertalaiskiintiö) liittyvästä ehdotuksesta (1. lakiehdotuksen 36 b § sekä 2. lakiehdotuksen 28 b §)

Insinööriliitto katsoo, että esitys vääristää ensikertalaiskiintiön tarkoitusta luomalla rinnakkaisreitit tutkinto-opiskelijaksi.

Näkemyksenne opintotukilakia koskevasta ehdotuksesta (3. lakiehdotus)

Insinööriliitto pitää ongelmallisena, että esitys jakaa opiskelijat kahteen eri joukkoon, joista toisella ei ole opintososiaalisia etuuksia.

Näkemyksenne korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia koskevasta ehdotuksesta (4. lakiehdotus)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioista vaikutusarviolajeittain. Mitkä ovat omat arvionne esityksen vaikutuksista? Puuttuuko esityksen vaikutusarvioista jotakin? Korkeakouluja pyydetään arvioimaan, miten ja missä laajuudessa esitysluonnoksen mukainen mahdollisuus suorittaa tutkinto avoimessa korkeakouluopetuksessa voitaisiin ottaa käyttöön sekä millä aikataululla. Lisäksi korkeakouluja pyydetään arvioimaan, millaisia vaikutuksia tämän käyttöönoton toteutumisella olisi korkeakoulujen muuhun avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaan.

Insinööriliiton näkemyksen mukaan vaikutusarviot ovat puutteellisia. Esitys muuttaisi perustavalaatuisesti maksuttoman koulutuksen periaatetta Suomessa eikä sen vaikutuksia korkeakoulujärjestelmään ja koulutuksen saavutettavuuteen ole arvioitu riittävästi.

Näkemyksenne esityksen voimaantuloaikataulusta (esitysluonnoksen mukaan ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2028)

Insinööriliitto ei kannata lain voimaantuloa.

Muut huomiot ja näkökohdat

Insinööriliitto korostaa, että ammattikorkeakoulujärjestelmää tulee kehittää ensisijaisesti vahvistamalla maksutonta, työelämälähtöistä koulutusta ja avoimen AMK:n saavutettavaa väyläroolia, ei luomalla maksullista rinnakkaisjärjestelmää.

Sippola Anniina
Insinööriliitto IL ry